

ознак. По-перше, економічний суб'єкт — це неподільна окрема частинка економічної системи, що має внутрішні рушійні сили, які реалізуються в досягненні поставлених цілей.

По-друге, економічні суб'єкти є основними складовими елементами структури економічної системи. Саме через реалізацію цілей економічних суб'єктів здійснюється реалізація цілей і самої економічної системи. Економічні суб'єкти утворюють економічні організації, формують необхідні економічні інститути, за допомогою яких і здійснюється упорядкування цілей.

По-третє, через взаємодію економічних суб'єктів із зовнішніми сферами (не економічними) формується ефективна система суспільства, що здатна успішно задовольнити потреби та реалізувати здібності кожного члена даного суспільства.

Як висновок, можна зазначити, що така різноманітність у підходах до визначення категорії економічних суб'єктів повинна стимулювати науковців та викладачів до пошуку спільного знаменника в трактуванні таких економічних термінів.

А. Є. Черняк, канд. екон. наук, старш. викл.,
кафедра менеджменту

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІН УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ

Варіативність навчального плану призводить до збільшення кількості дисциплін, які студенти вивчають самостійно, а головна задача викладача зводиться до організації, управління та контролю індивідуального навчального процесу. У випадку, якщо студенти мають освоїти курс без обов'язкових лекцій та семінарських занять, задачі викладача ускладнюються, оскільки він фактично позбавлений можливості здійснювати активний навчальний вплив на студентів, спонукати їх до поглибленого вивчення тієї чи іншої конкретної проблеми. Але у підсумку відповідальність за своє навчання несе сам студент, а викладач не здатний примушувати його до зміни поведінки — це має зробити сам студент.

Незважаючи на те, що поки що не всі студенти усвідомлюють переваги від індивідуального навчання й нерідко критично став-

ляться до перспектив самостійної роботи над вивченням курсу, варто наголосити на наступних незаперечних позитивних рисах такого методу організації навчання: 1) студенти мають змогу більш поглиблено вивчати найцікавіші для себе питання курсу; 2) прогрес кожного студента залежить безпосередньо від нього самого; 3) викладач може приділити більше уваги кожному студенту; 4) успіх будь-кого зі студентів не перешкоджає успіхам інших; 5) у викладача з'являється можливість розробити гнучкий навчальний план з урахуванням потреб кожного студента (дати більше завдань по найцікавішій для студента темі та ін.), залучивши студентів до складання такого плану; 6) залежно від індивідуальних особливостей навчальних стилів студентів (новаторський, аналітичний, прагматичний, динамічний) викладач може відкоригувати перелік обов'язкових та вибіркових завдань з курсу; 7) індивідуалізоване навчання залишає викладачу більше часу на діагностику та визначення можливостей кожного студента; 8) студент має змогу впевненіше викладати матеріал особисто викладачу, не побоюючись втручання та критики (глузування) інших студентів (у тому числі за надмірну активність, креативність та ін.). Водночас, варто наголосити, що ймовірність невдачі індивідуального навчання значно збільшує низький рівень самоорганізації студента.

Щодо організації індивідуальної роботи, то важливо, щоб студенти одержували від викладача основну інформацію електронною поштою (тексти лекцій, індивідуальні завдання та методичні вказівки щодо їх виконання, графік здачі завдань, перелік типових помилок при виконанні завдань), могли надіслати викладачу виконані завдання та свої запитання на електронну адресу, й отримати відповідь цим шляхом. Це дозволяє зменшити залежність як студента, так і викладача від встановленого графіка консультацій, працювати гнучкіше.

Зокрема, щодо підготовки студентами комплексних рефератів з курсу «Антикризове управління підприємствами», я практикую діалог зі студентами, здійснюваний через електронну пошту. Підготовлений проєкт реферату студенти надсилають на електронну пошту, щоб я переглянула і відповіла їм, перш ніж вони здадуть виконане завдання. Тепер реферати готуються набагато якісніше і з меншою кількістю суто механічних помилок. Студенти надсилають мені електронною поштою й інші виконані завдання, своєчасно отримуючи у відповідь мої коментарі та оцінки. На мою думку, «електронне спілкування» збільшує роль викладача як порадирика, гідного джерела інформації. Крім того, група стає більше інтерактивною, оскільки студенти мо-

жуть легше спілкуватися між собою, завдяки електронній пошті, узгоджувати виконання групових завдань, уникаючи проблем із різницею у розкладах.

Таким чином, організація індивідуального навчання студентів вимагає ширшого застосування електронних засобів комунікації, що полегшують процес забезпечення студентів навчально-методичними матеріалами і дозволяють збільшити ефективність навчального процесу.

В. Л. Чихірьов, асистент,
кафедра правового регулювання економіки

ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ, ЯК ПРОВІДНА МЕТА ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА

В процесі реформування системи вищої освіти в Україні змінюються навчальні плани і структура навантаження викладачів. Це, в свою чергу, нерозривно пов'язано зі змінами в початковому процесі студентів. Зменшується кількість аудиторних годин і значно збільшується частка самостійної роботи студента у загальному обсязі годин вивчення дисциплін навчального плану.

В таких умовах значно виростає і змінюється функція індивідуально-консультативної роботи викладача.

По-перше, викладач надає можливість студенту самостійно обирати завдання з урахуванням відповідної шкали оцінювання (студент буде знати кількість балів за його виконання). Таким чином, студент сам змінює навантаження на окрему дисципліну, виходячи з майбутніх професійних уподобань.

По-друге, викладач створює індивідуальні завдання для певної кількості студентів, що унеможливує копіювання одних і тих же завдань двома і більше студентами. Слід погодитися з А. М. Березою в тому, що з метою уникнення неадекватних затрат часу, викладач повинен консультувати тільки підготовлених до консультації студентів, але за умов доведення студентам, як саме вони мають бути підготовлені до консультації.